

PARTICIPACE NA ÚZEMNÍM PLÁNU MĚSTA VÍDNĚ (WIENER MASTERPLAN PARTIZIPATION) – OSVĚDČENÝ SOUBOR ZÁSAD PRO PARTICIPACI NA ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍCH PROCESECH

Andreas Baur, Alexandra Rupp-Ebenspanger

Tento článek prezentuje rámcový náhled na Participativní územní plán rozvoje města, který upravuje neformální participaci občanů na procesech územního plánování a tvorbě územního plánu města Vídně. Pravidla zajišťují možnosti participace a včasný přístup k informacím. Participativní územní plán byl dosud uplatněn u více než 70 projektů a návrhů, bylo uspořádáno 165 akcí pro občany a osloveno 1,3 milionu obyvatel.

Participace občanů vycházející z Participativního územního plánu rozvoje města se stala jednoduchou a standardizovanou součástí plánovacích procesů ve vídeňském územním plánování. Kritéria jejího využití formulovaná v **Masterplan für eine partizipative Stadtentwicklung**¹ (Participativním územním plánu rozvoje města) umožňují srozumitelnou a transparentní aplikaci participačních postupů v souvislosti s územním plánováním; a to již v rané fázi, dlouho před formálním zákonným informováním a formálními možnostmi veřejné diskuse, kterou stanovují vídeňské stavební předpisy. Občané mohou přispět formulováním svých potřeb a svými návrhy již ve fázi konceptu a urbanisté mohou těžit ze znalostí místních poměrů zúčastněných osob.

V Rothneusiedelu se místní obyvatelé aktivně zapojují, což zajišťuje ještě lepší výsledky územního plánování [zdroj: město Vídeň]

Externí faktory vyžadují inovace

V posledních letech se objevily jak technické, tak obecné externí faktory, které silně ovlivnily procesy participace a vyžádaly si inovativní úpravy. Z technického hlediska stanovil **Stadtteilentwicklungskonzept** (Koncept rozvoje městských částí) nový standard pro územní plánování městských částí, který zohledňuje několik oblastí rozvoje a který již byl realizován v mnoha částech města. Participativní územní plán rozvoje města navrhuje vhodné inovativní formy, jako například sousedské workshopy odpovídající nárokům dané úrovně územního plánování.

Také digitální formáty nabyly na významu v důsledku krize způsobené koronavirem (fyzické distancování) a staly se v současné době jedním ze standardních nástrojů participace používaných

¹ <https://www.wien.gv.at/stadtentwicklung/partizipation/masterplan/>

v územně plánovacích procesech. To znamená, že se mohou účastnit i cílové skupiny, které nemají možnost zúčastnit se akce osobně.

Občané, kteří jsou dobře informováni, mají možnost se kvalifikovaně zapojit

Základním přístupem ke vztahům s veřejností v souvislosti s procesem participace je v současnosti integrovaný přístup, který stejnou měrou využívá analogové i digitální metody. Tato „transmediální kombinace“, která byla v nedávné době vyvinuta a optimalizována, zajišťuje, aby byla oslovena co nejširší škála cílových skupin, které mají možnost se zapojit.

Na základě metodických standardů a rozšíření doporučených v Participativním územním plánu rozvoje města si územní plánování vídeňských městských částí vytvořilo rozsáhlý soubor analogových a digitálních nástrojů, které lze nyní cíleně využívat a přizpůsobovat jednotlivým projektům. Tento soubor nástrojů je dále neustále rozvíjen. Po jejich dokončení je následně provedena reflexe a vyhodnocení použitých metod na společném skupinovém debriefingu.

Nové digitální nástroje otevírají dveře

Územní plánování vídeňských městských částí reagovalo na rostoucí využívání internetu a výrazně rozšířilo a zkvalitnilo nabídku digitálně poskytovaných informací a možností participace. **Newsletter Beteiligung**² (Participativní zpravodaj) umožňuje lidem přístup k aktuálním informacím o konkrétních projektech. Při registraci si lidé mohou vybrat projekty, které je zajímají. Územní plánování vídeňských městských částí využívá zpravodaj k rozesílání pozvánek na akce, zdokumentování občanského dialogu a poskytování aktuálních informací o příslušném projektu.

Součástí digitálního souboru nástrojů je také **Online-Infostunde** (On-line informativní hodinka), interaktivní formát webinářů, který je obzvláště užitečný v kombinaci s prezenční akcí. Aktivitu v on-line formátu, která se obvykle odehrává den před konkrétní prezenční akcí, lze využít k vytvoření společné informační platformy.

Cílem participativního územního plánu rozvoje města je poskytovat aktuální a přehledný seznam projektů jako vhodné opatření pro průběžnou informační základnu. Inovovaný a vylepšený **Vorhabenliste**³ (Seznam projektů) je v provozu od podzimu 2022. Tím jsou zajištěny uživatelsky snadno dostupné informace pro občany.

Vídeňský soubor nástrojů pro územní plánování městských částí zahrnuje následující analogové a digitální metody:

Analogové metody	Digitální metody
Diskusní výstava s odbornou konzultací	On-line průzkum
Venkovní výstava s odbornými konzultačními hodinami	On-line dialog
Sousedský workshop	On-line informační hodinka
Sousedská procházka – prohlídka lokality/exkurze	Participace formou zpravodaje
Cyklistická projížďka	Seznam projektů
Občanský kulatý stůl s odbornou konzultací	Participativní platforma města Vídně
Tým pro budoucnost	
Informační brožura/leták	
Projektový zpravodaj	
Pozvánka s návratkou	

² <https://www.wien.gv.at/newsletter/buergerinnenbeteiligung/>

³ <https://www.wien.gv.at/stadtplanung/vorhaben-und-projekte>

Široká škála použití na všech úrovních

Od ledna 2017 do října 2023 se neformální participace uskutečnila v 72 projektech územního rozvoje městských částí (některé z nich probíhaly i několik let), za tímto účelem bylo naplánováno a zrealizováno 165 akcí. Díky tomu obdrželo pozvánky a informace o procesech územního plánování a možnostech participace více než 1,35 milionu obyvatel.

Sousedské plánování cílí na potřeby lidí

Participace zainteresovaných stran je v rámci územního plánování vídeňských městských částí stále častěji doplňována cílenými metodami, aby byly přímo osloveny skupiny, které se akcí obvykle prezenčně neúčastní. Příkladem nízkoprahových akcí na konkrétním místě jsou cyklistické projížďky s neformálním dialogem nebo tematické vycházky k příslušným projektům. Zde se mohou občané zapojit spontánně a nízkoprahově.

Důležitá výměna názorů probíhá během společných tematických procházek s odborníky po městské rozvojové oblasti
[zdroj: město Vídeň]

Stadtraum (městské prostory) jsou ústředním bodem komunikace

Za účelem lepší podpory dlouhodobě plánovaných projektů zřizuje územní plánování vídeňských městských částí městské prostory. Tato místa slouží obyvatelům k získávání informací a participaci na územně plánovacím procesu. Patří mezi ně například **Stadtraum am Nordwestbahnhof**⁴ (Městský prostor Severozápadního nádraží) s digitálním modelem o rozměrech 3 x 3 metry, který hraje ústřední roli v expozici, a prezentuje území rozvoj oblasti bývalého Nordwestbahnhof a Nordbahnhof (Severozápadního nádraží a Severního nádraží). Tento „městský prostor“ lze využít pro setkávání, workshopy i participativní projekty občanů.

⁴ <https://www.wien.gv.at/stadtplanung/ausstellung-stadtraum-nordwestbahnhof>

Výstavy v raných fázích územního plánování podporují komunikaci o projektu. To umožňuje veřejnosti participovat aktivně a poskytovat zpětnou vazbu [zdroj: město Vídeň]

Formy participace s kooperativním potenciálem zvyšují vzájemné porozumění

Zukunftsteam⁵ (Tým budoucnosti) je zřizován pro projekty s mnoha zainteresovanými zájmovými skupinami, dlouhodobým plánovacím horizontem a několika plánovacími kroky. Občané vylosování v transparentním procesu konzultují klíčové otázky plánovacího projektu se zástupci vědy a občanské společnosti. Zukunftsteam funguje také jako prostředník mezi občany a plánovalci – například tím, že zástupci týmu budoucnosti tvoří součást poroty urbanistické soutěže.

Inovativní složení Zukunftsteamu, který zahrnuje jak nominované, tak náhodně vybrané členy, zajišťuje rozmanité zastoupení komunity. Místní zúčastněné strany, včetně občanských iniciativ a sousedských sdružení, přispívají k plánovacímu dialogu svými jedinečnými pohledy. Tento inkluzivní přístup zajišťuje, že Zukunftsteam odráží jak demografickou, tak společenskou strukturu v oblasti, kde probíhá územní plánování.

Zukunftsteam slouží jako důležitý prostředník mezi širokou veřejností a orgány územního plánování, přičemž občané působí jako zprostředkovatelé a koordinátoři ve svých komunitách. Díky aktivnímu zapojení do procesu plánování se členové týmu dělí o své zkušenosti a znalosti, čímž podporují hlubší pochopení složitosti územního rozvoje města mezi obyvateli.

Jedním z nejvýznamnějších úspěchů Zukunftsteamu je jeho schopnost přiblížit proces územního plánování lidem a dát názorům komunity v očích plánovalců a posuzovatelů jasnou podobu. Tím, že je zajištěno zastoupení jednotlivců, nikoliv pouze jejich návrhů, podporuje tato praxe vzájemné porozumění a empatii mezi zúčastněnými stranami. Tento přístup nejen posiluje postavení občanů tím, že ukazuje, že jejich hlasy jsou slyšet, ale také umožňuje plánovalcům získat cenný vhled do priorit a problémů dané komunity.

Quartierswerkstatt „Mitte 15“⁶ (Sousedská dílna) se osvědčila pro komplexní participační kroky kooperativního charakteru. Angažovaní občané zde mohou spolupracovat na tématech v malých skupinách s odborníky a přímo prezentovat své pochybnosti i nápady. Přímý dialog zviditelňuje různé zájmy a zvyšuje tak vzájemné porozumění.

⁵ <https://rothneusiedl.wien.wird.wow.at/zukunftsteam/>

⁶ <https://www.mitte15.at/rueckblick-auf-die-quartierswerkstatt/>

Závěr

Participativní územní plán rozvoje města přináší soubor pravidel a zakotvuje standardy a zásady, jako je například participativní smyčka: pozvání – účast – zpětná vazba. Tím se stávají rozhodnutí o územním plánování v městských částech pro občany srozumitelnější. Současně tyto standardy a zásady umožňují neustále přidávat inovativní prvky do stávajícího souboru nástrojů.

*Andreas Baur
Alexandra Rupp-Ebenspanger
Plánování městských částí a územní plánování
Město Vídeň*

Překlad: Zdeňka Schormová